

UDC 582.739:581.9 (497.1) = 862

NOVA NALAZIŠTA VRSTE *ERANTHIS*
HIEMALIS (L.) SALISB. U HRVATSKOJ

JASENKA TOPIĆ i NEDELJKA ŠEGULJA

(Pedagoški fakultet, Osijek i Prirodoslovno-matematički fakultet, Zagreb)

Navode se novi lokaliteti vrste *Eranthis hiemalis* (L.) Salisb. u istočnoj Hrvatskoj (Slavoniji) u šumi kod Vukovara i Erduta. Vrsta dolazi u velikoj masi i na različitim nagibi-ma i ekspozicijama terena i u različitim tipovima šume, u prirodnim hrastovim, bagremovim i topolovim sastojinama.

Vrsta *Eranthis hiemalis* rasprostranjena je u južnoj i srednjoj Evropi te Sjevernoj Americi. Zabilježena je u flori Francuske i Švicarske (Bonnier 1911—1935), uglavnom kao kultivirana i podivljala, a isto tako i u Njemačkoj (Hegi 1906—1931, Oberdorfer 1970, Rauh i Senghan 1967, Rothmaler 1966). Rasprostranjena je u Rumunjskoj (Savulescu 1953) a u Bugarskoj je opisan i varijetet *E. hiemalis* var *bulgaricus*.

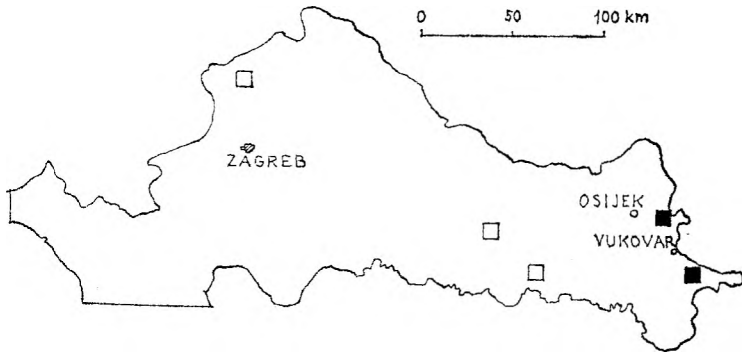
U Jugoslaviji je rasprostranjena kao autohotna vrsta u Hrvatskoj, Sloveniji, Bosni i Hercegovini (Domac 1973, Josifović (edit.) 1970—1977, Martinčić i Sušnik 1969, Trinajstić 1973), a nije zabilježena za Makedoniju i Crnu Goru.

Za Hrvatsku je bilježe Schlosser i Vukotinović (1869), i to za područje Ivanšćice u Hrvatskom Zagorju te okolice Požege, na Papuku. Regula-Bevilacqua (1978) je nalazi u malom broju primjeraka na Strahinjšćici, a Cindrić (1974) je bilježi za područje Dilja, sjeveroistočno od Slavonskog Broda.

Prilikom izrade vegetacijske karte Hrvatske ta je vrsta nađena u istočnoj Slavoniji, blizu Vukovara i blizu sela Tovarnika, u šumi Jelašu. Rasprostranjena je u velikoj masi, ali na relativno maloj površini, uglavnom u jednom šumskom odjelu. Dolazi u bagremovoj šumi i u rano proljeće, polovicom ožujka, prekriva površinu tla svojim žutim cvjetovima. Stanište je svjetlo, relativno toplo i blago nagnuto prema istoku. Na drugim mjestima u šumi mogu se pronaći samo pojedinačni primjerci. U proljetnom aspektu, u prizemnom sloju uz *Eranthis hiemalis* ovdje dominiraju nitrofilne vrste *Stellaria media* i *Urtica dioica*, što je karakteristi-

čno za bagremare, gdje je tlo bogato dušikom. *Eranthis hiemalis* ovdje iz godine u godinu (pratimo ga već četiri godine) dolazi u velikom broju primjeraka i s vrlo dobrom vitalnošću. Prema tome možemo zaključiti da mu ovo stanište odgovara.

Drugo nalazište vrste *Eranthis hiemalis* otkriveno je kod Erduta. Na obroncima, nagnutim Dunavu, i u usjecima našli smo mnoštvo busenova vrste *Eranthis hiemalis*. Biljka je rasprostranjena na relativno velikoj površini između Erduta i Aljmaša. Dolazi na različitim nagibima i ek-spozicijama i u različitim tipovima šuma, u prirodnim hrastovim, bagremovim i topolinim sastojinama. Po riječima tamošnjih stanovnika te biljke je nekad bilo mnogo i na okolnim livadama. no one su preorane i to je stanište uništeno.

Sl. 1. Nalazišta vrste *Eranthis hiemalis* u Hrvatskoj
 □ ranija nalazišta ■ nova nalazišta

Fig. 1. Localities of the species *Eranthis hiemalis* in Croatia
 □ previous localities ■ new localities

Budući da biljka dolazi u različitim sastojinama nije se na temelju malog broja nalazišta moglo utvrditi je li naročito vezana za neki ekološki činilac. Čini se da je zajednička karakteristika staništa relativna otvorenost i dobra osvjetljenost, a čini se također i dobra opskrbljenost tla dušikom.

Kako su to zasad jedini lokaliteti u Hrvatskoj gdje te, za Hrvatsku floru rijetke vrste ima zasigurno i u velikom broju, trebalo bi na neki način ta staništa zaštititi, jer je pitanje hoće li nakon sječe tih šuma, koja sve više napreduje, moći ta vrsta opstati, tj. hoće li postojati još koje za nju pogodno stanište. Znamo da se cijele šume ne mogu izdvojiti iz ekonomskog gospodarenja, no smatramo da bi barem mali dio tih šuma, tamo gdje je najveća koncentracija te biljke, trebao ostati zaštićen, kao refugij za vrstu *Eranthis hiemalis*.

Ta vrlo dekorativna biljka, koja cvate u rano proljeće, zavređuje da se introducira u vrtove kao ukrasna biljka. U nas se ona, koliko znamo ne uzgaja osim u Botaničkom vrtu, a iz vlastitog iskustva možemo reći da dobro uspijeva u vrtu. A navodi iz strane literature to također potvrđuju, ukazujući na to da je u Evropi i Sjevernoj Americi ta vrsta uglavnom rasprostranjena kao ukrasna i podivljala.

Literatura

- Bonnier, G., 1911—1935: Flore complète illustrée en France, Suisse et Belgique. Paris, Neuchâtel et Bruxelles.
- Cindrić, M., 1974: Biljni pokrov Dilja. Magistarski rad, Zagreb.
- Domac, R., 1973: Mala flora Hrvatske i susjednih područja. Školska knjiga, Zagreb.
- Hegi, G., 1906—1931: Illustrierte Flora von Mitteleuropa, 1—6. A. Pichlér's Witwe und Sohn, Wien.
- Josifović, M. (edit.), 1970—1977: Flora SR Srbije. Tom I—IX, Srpska akademija nauka i umetnosti, Beograd.
- Martinčič, A., F. Sušnik, 1969: Mala flora Slovenije. Cankarjeva založba, Ljubljana.
- Oberdorfer, E., 1970: Exkursionsflora, Dritte Auflage, Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart.
- Rauh, W., K. Senghan, 1967: Flora von Deutschland und seinen angrenzenden Gebieten, Quelle und Meyer, Heidelberg.
- Regula-Bevilacqua, Lj. 1978: Biljni pokrov Strahinjščice u Hrvatskom Zagorju. Doktorska disertacija, Zagreb.
- Rothmaler, W., 1966: Exkursionsflora von Deutschland, Volk und Wissen Volkseigener Verlag, Berlin.
- Savulescu, T., 1953: Flora Republicii populare Române II. Editura academieii Republicii populare Romane.
- Schlosser, J., Lj. Vukotinović, 1969: Flora croatica, Zagreb.
- Trinajstić, I. (edit.), 1973: Analitička flora Jugoslavije, I, 2, Institut za botaniku Sveučilišta u Zagrebu.

SUMMARY

NEW LOCALITIES OF THE SPECIES *ERANTHIS HIEMALIS* (L.) SALISBURY
IN CROATIA

Jasenka Topić and Nedeljka Šegulja

(Teachers' Training School, Osijek and Faculty of Science, Zagreb)

During the vegetational mapping in Eastern Croatia localities were found with a huge number of specimens of the species *Eranthis hiemalis*. This protected species is rather rare in Yugoslavia. Although noted several times in Croatia, it could hardly be seen because of the habitats have been destroyed and consequently, the plant is disappearing. We found this plant in two localities in the surroundings of Vukovar and Erdut in different types of woods of Black Locust, Oak and Poplar stands. It would be necessary to protect from destruction at least the parts of the woods where this plant is the most abundant, if we really wish to protect this »protected« species.

Dr. Jasenka Topić
Pedagoški fakultet Sveučilišta
J. Vlahovića 9
YU-54000 Osijek, (Jugoslavija)

Doc. dr. Nedeljka Šegulja
Botanički zavod
Prirodoslovno-matematičkog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu
Marulićev trg 20/II
YU-41000 Zagreb (Jugoslavija)